

Malaka oshirish jarayonida muammoga asoslangan o‘qitish vositasida pedagoglarning 4 K ko‘nikmalarini rivojlantirish

**Samarqand viloyati PYMO‘MM Maktabgacha boshlang‘ich va maxsus
ta‘lim metodikalar kafedrası o‘qituvchisi Ravshanova Xafiza**

Annotatsiya: Ushbu ilmiy maqolada maktabgacha va xalq ta‘limi pedagog xodimlarini qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish, kasbiy faoliyati monitoringini tashkil etishning elektron metodik tizimi tarkibi va mazmunini ishlab chiqish asoslari yoritilgan.

Kalit so‘zlar: Platforma, ta‘lim texnologiyalari, malaka oshirish, monitoring, elektron tizim, ta‘lim sifati.

Развитие навыков 4К педагогов посредством проблемного обучения в процессе профессионального развития

Аннотация: В данной научной статье описаны основы разработки структуры и содержания электронной методической системы переподготовки педагогов дошкольного и народного образования и повышения их квалификации, организации мониторинга их профессиональной деятельности.

Ключевые слова: Платформа, образовательные технологии, обучение, мониторинг, электронная система, качество образования.

Development of 4 K skills of pedagogues through problem-based teaching in the process of professional development

Abstract: This scientific article describes the basics of developing the structure and content of the electronic methodical system for retraining preschool and public education pedagogues and improving their qualifications, organizing monitoring of their professional activities.

Key words: Platform, educational technologies, training, monitoring, electronic system, quality of education.

Pedagog kadrlarining kasb darajasi va malakasini muttasil oshirib borish, ularni zamonaviy talablarga muvofiq muntazam qayta tayyorlashning zamonaviy tizimini joriy etishning pedagogik shart-sharoitlarini ilmiy jihatdan ishlab chiqish bevosita qayta tayyorlash va malaka oshirish kurslari o‘quv jarayonlari monitoringini olib borish, kurslarning o‘quv-metodik axborotlarini tizimlashtirish va integrallashgan axborot-ta‘lim muhitini shakllantirish bilan bog‘liq. Hozirda portal texnologiyalarini

yaratish orqali axborot-ta'lim resurslaridan foydalanishni tashkil etish mumkin. Pedagog kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tizimining yagona axborot-ta'lim muhitini rivojlantirishning muhim yo'nalishi sifatida o'quv jarayonida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish hisoblanadi. Pedagog kadrlarni tayyorlash, xalq ta'limi xodimlarini qayta tayyorlash va malakasini oshirish jarayonlarida tinglovchilarning kasbiy tayyorgarligini hozirgi zamon talablari darajasida rivojlantirish, ularda zarur bilim, ko'nikma va malakalarni zamonaviy pedagogik va axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan unumli foydalangan holda shakllantirish muhim vazifalardan biridir. Zero, hozirgi kunda malaka oshirish jarayonlari sifati zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal sur'atda amaliyotga joriy etilishi bilan bog'liq bo'lmoqda. Respublikamizda xalq ta'limi tizimi pedagog xodimlarini qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tizimida tub islohotlar olib borilmoqda. Jumladan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 26-sentabrdagi “Pedagog kadrlarni tayyorlash, xalq ta'limi xodimlarini qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida”gi PQ-3289-son qarorining qabul qilinishi pedagog kadrlarni tayyorlash, xalq ta'limi xodimlarini qayta tayyorlash va malakasini oshirish jarayonlarini sifat jihatdan yangi bosqichga olib chiqdilar. O'quv-tarbiya jarayonini malakaviy talablarga muvofiq yuqori ilmiy-metodik darajada ta'minlash, ilg'or pedagogik va axborot texnologiyalari, shuningdek, o'qitishning interaktiv usullari bo'yicha kasbiy va pedagogik mahoratni doimiy ravishda rivojlantirishga ko'maklashish uchun zarur bo'lgan kasbiy bilim va ko'nikmalarni muntazam ravishda yangilab borish, o'quv-tarbiya jarayonini tashkil etishning yangi tamoyillari va zamonaviy usullari, malaka talablari, normativ-huquqiy hujjatlar bilan tanishtirib borish pedagog xodimlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish kurslarining maqsadi hisoblanadi. Qayta tayyorlash va malaka oshirish kurslarining asosiy vazifalari: – pedagog xodimlarning kasbiy bilimi, ko'nikmasi va mahoratini uzluksiz yangilab borish, zamonaviy talablarga muvofiq ta'lim sifatini ta'minlash uchun zarur darajada kasbiy tayyorgarlikni oshirish; – mustaqil fikrlash ko'nikmalarini singdirish, pedagogik nufuz va kompetentlikni rivojlantirish; – pedagogik faoliyatida zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish, pedagogning shaxsiy va kasbiy axborot maydonini yaratish ko'nikmalarini shakllantirish; – ilmiy-pedagogik ijodkorlik metodologiyasi hamda pedagogika fani va sohasini rivojlantirishning

asosiy yo‘nalishlari bo‘yicha bilimlarni singdirish; – o‘quv-tarbiyaviy va ma‘naviy-axloqiy ishlarni amalga oshirishda ilg‘or ta‘lim-tarbiya texnologiyalari va jahon tajribasidan foydalanish ko‘nikmalarini mustahkamlash; – pedagog xodimlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish mazmunini takomillashtirish bo‘yicha ilmiy-tadqiqot hamda o‘quv-metodik ishlarni olib borish ko‘nikmalarini shakllantirish; – pedagog xodimlar tomonidan zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va xorijiy tillarni o‘zlashtirish uchun qo‘shimcha shart-sharoitlar yaratish; – oliy ta‘lim muassasalari kafedralarining maktabgacha, umumiy o‘rta va maktabdan tashqari ta‘lim muassasalari bilan o‘zaro integratsiyasini ta‘minlash, pedagog xodimlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tizimini yanada rivojlantirish va modernizatsiya qilish². Maktabgacha va xalq ta‘limi pedagog xodimlarini qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish, kasbiy faoliyati monitoringini olib borish jarayonlarini tashkil etishning elektron metodik tizimi tarkibi va mazmunini ishlab chiqish bugungi kunda dolzarb muammolardan hisoblanadi. Shu maqsadda zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari asosida pedagog kadrlarni tayyorlash, xalq ta‘limi xodimlarini qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish, kasbiy faoliyati monitoringini olib borishning integrallashgan elektron tizimi platformasini ishlab chiqish, maktabgacha va xalq ta‘limi xodimlarining kasbiy kompetentlik darajasi dinamikasi o‘zgarishini aniqlashtirishga qaratilgan onlayn test sinovlarini o‘tkazishning dasturiy va metodik ta‘minotini ishlab chiqishni maqsad qilib oldik. Binobarin, maktabgacha va xalq ta‘limi pedagog xodimlarining kasbiy faoliyati ko‘rsatkichlarini qayd etib borish, o‘quv materiallarni tinglovchilarga tizimli taqdim etishni amalga oshirishga xizmat qiluvchi elektron portfolio tizimi mazmuni va dasturiy platformasini ishlab chiqish va amaliyotga joriy etish ustuvor masalalardan hisoblanadi³. Pedagog kadrlarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish tizimini rivojlantirishni muhim yo‘nalishlaridan biri axborot-kommunikatsiya texnologiyalari bilan o‘quv jarayonini tizimli integratsiyalashdir. Bunda kurslarning o‘quv jarayonini tashkil etish va uning mazmunini tubdan yangilash, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari muhitida pedagogik faoliyat va ta‘lim olish jarayonini tashkil etish strategik masala sifatida namoyon bo‘ladi. Uzluksiz malaka oshirish jarayonini elektron portfolio ko‘rsatkichlari asosida baholash, faqat tinglovchining o‘zlashtirish darajasini belgilash bilan chegaralanib qolmay, kasbiy faoliyat jarayonini rag‘batlantirishda muhim pedagogik vosita va ijobiy motiv uyg‘otish

bilan tinglovchi shaxsiga kuchli ta'sir etadi. Bu orqali tinglovchini obyektiv baholash asosida unda adekvat ravishda o'zini baholash imkoni tug'iladi va muvaffaqiyatlariga tanqidiy munosabat shakllanishi qayd etiladi. Shu nuqtayi nazardan tinglovchi bilim, malaka va ko'nikmalarini baholash, ayniqsa, bilimlarni nazorat qilishning elektron tizimi samaradorligini oshirish maqsadida tinimsiz izlanishlar va takomillashtirish ishlarini olib borishni taqozo qiladi. Elektron portfolio orqali pedagog kadrlar malakasini oshirishning barcha shakllari amaliyotda qo'llanishini tizimli tahlil etish imkoniyatlari shakllanadi. Shuningdek, elektron portfolio tizimining joriy etilishi pedagoglarning kreativ salohiyatlarini bosqichma-bosqich rivojlantirishga muhim sharoitlar yaratadi, ixtisoslashtirilgan malaka oshirish muassasalarida pedagog kadrlarning malakasini oshirish jarayonlarini tashkil etishda tabaqalashtirilgan yondashuvni joriy etish imkoniyatlari vujudga keladi. Ma'lumki, malaka oshirish jarayonida pedagogning kasbiy mahorati rivojlantiriladi, yangi nazariy va amaliy bilimlar beriladi. Pedagoglarning kasbiy malakalarini rivojlantirish, ularni ta'lim-tarbiya jarayonlariga tegishli yangi me'yoriy-huquqiy hujjatlar bilan tanishtirish, mustaqil malaka oshirish mazmunini aniqlashga ko'maklashish, pedagoglarga innovatsiyalarni o'quv jarayoniga tadbiiq etishga yordam berish kabilar malaka oshirish kurslarining vazifalariga kiradi. Pedagogni uzluksiz kasbiy-pedagogik rivojlantirishga yo'naltirish muhim hisoblanadi va bu orqali kasbiy o'sishining maqsadi, shakllari, vositalari hamda individual traektoriyasini mustaqil belgilaydi. Pedagogning kasbiy kompetentligi darajasi ta'lim samaradorligini rivojlantirish, ta'lim jarayonlarini dinamik o'zgaruvchan sharoitlarga moslashishi, innovatsion faoliyat va nihoyat, o'quv jarayoni sifatini ta'minlashga jiddiy ta'sir ko'rsatuvchi omillardan biri hisoblanadi.

Bugungi kunda ta'limning turli bosqichlarida pedagogik monitoring tizimini yaratishga urinishlar bo'lmoqda, pedagogik faoliyatning turli jihatlari tadqiq qilinmoqda. Ko'p sonli maqolalar va monografiyalar bu sohaga qiziqish katta ekanligi haqida guvohlik beradi. Pedagogik tadqiqotlarni tahlil qilish, qaralayotgan muammoning dolzarbligi to'g'risida yagona xulosaga kelish imkonini beradi. Bizning fikrimizcha, quyidagilar monitoring vazifalari sifatida ajratib ko'rsatilishi mumkin: – monitoring obyekti to'g'risida ishonchli va obyektiv ma'lumot yig'ish; – tegishli ma'lumotlar bazasini shakllantirish; – olinadigan ma'lumotlarni tizimli tahlil qilish va baholash; – ma'lumotlarni tegishli ta'limni boshqarish organlariga taqdim etish; – monitoring o'tkazilgan sohada faoliyatni tashkil qilish masalalari

bo'yicha takliflar tayyorlash. Hozirgi vaqtda pedagog kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish muassasalari bo'yicha monitoringning tashkiliy tuzilmasini shakllantirish muhim vazifa hisoblanadi. Qayta tayyorlash va malaka oshirish muassasalarida ta'lim sifatini o'quv jarayoni subyektlarining ehtiyojlari va kutilgan natijalari yig'indisining malakaviy talablar asosida tashxis qilingan maqsadlarga mosligi darajasi sifatida qarash mumkin.

Qayta tayyorlash va malaka oshirish muassasalaridagi o'quv jarayoni holati haqida aniq ma'lumotlarni olish, pedagogik qarorlarni qabul qilish obyektning holatini aniqlash va uning rivojlanishini tashxis qilish imkonini beruvchi ma'lumotlarni yig'ish, qayta ishlash, saqlash va tarqatish monitoring vositasida amalga oshiriladi. Obyekt haqidagi ma'lumotlarni yig'ishning an'anaviy metodlari (kuzatish, suhbat, anketa so'rovnomasi, tahlil qilish) bir-birini to'ldiruvchi tashxis va monitoringga xosdir. Masalan, monitoring tashxisni ma'lumot yig'uvchi metod sifatida o'z ichiga olishi mumkin. Bu usullarning qo'shib olib borilishi, o'zaro aloqasi va o'zaro bir-birini to'ldirishi qayta tayyorlash va malaka oshirish muassasalarining ta'lim faoliyati sifati to'g'risida har tomonlama ma'lumotlar olish, shuningdek o'quv jarayoni rivojlanish dinamikasini aks ettirish imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 26-sentabrdagi “Pedagog kadrlarni tayyorlash, xalq ta'limi xodimlarini qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida”gi PQ-3289-son qarori. www.lex.uz

2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2017-yil 28-dekabrdagi “Pedagog xodimlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirishni tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida”gi VM-1026-son qarori. www.lex.uz

3. Abduqodirov A.A., To'rayev B.Z. “Informatika va axborot texnologiyalari” sohasidagi bo'lajak mutaxassis kadrlarning kasbiy kompetentligini shakllantirish nazariyasi va metodikasi. // Monografiya. – T.: Navro'z, 2015. 176-b.

4. Shoymardonov T.T. Pedagog kadrlar malakasini oshirishi va kasbiy faoliyati monitoringini tashkil etishning elektron tizimi. // Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktorligi dissertatsiyasi. – T.: TDPU, 2017. 154-b.

5. Майоров А.Н. МОНИТОРИНГ В ОБРАЗОВАНИИ. – М.: Интеллект-Центр, 2005 – С. 424.